

BUDA-PESTA

29 Sept. st. v.

11 Okt. st. n.

Va esi duminec'a.

Redact.: strad'a iernei nr. 1.

Nr. 38.

Anulu X.

1874.

Pretulu pe unu anu 10 fl.

Pentru Roman'i a 2 galbeni.

Remasu bunu la Oraviti'a.

Si éta ór'a suna, eu am sè plecu departe,
Me ducu in alta tíera, cu doru in sinulu meu ;
Abié viníi la tine, destinulu me desparte,
Oravitia plăcuta remani cu Dumnedieu !

Esti mica, dar placuta, ca diorile frumóse,
Modesta — dar bogata, ai farmecu gratíosu ;
Ascunsa josu in vale prin déluri paduróse,
Esti tocmái ca margéu'a in fundulu mării josu.

Si esti gradin'a scumpa, in care infloresce
Ghirland'a 'ncantatória de dalbe mandre flori :
Fratí'a si iubirea aici traiescu fratiesce,
Si ele dimpreuna facu multe serbatori.

Amblatu-am in acésta gradina de iubire,
Din florile-i alesé si eu am unu buchetu ;
Pastrá-voiu cu placere acésta suvenire,
Cum cine-va pastréza unu dragalasiu portretu.

Vediutu-am ale tale frumseti farmecatórie,
Cunun'a cea de déluri ce 'ngâna fruntea ta ;
In care mîi de paseri si-canta doinoisíore,
Si riuri cristaline sioptescu a te 'ncantá.

Urcatu-m'am pe munte, la Crasiova-Gerlisce,
Pe unde numai vulturi mai ratecescu de josu ;
Ce falnica vedere, ce nalta privolisce,
Vediutu-am la picíore Banatulu celu manosu.

Banatu, bogata tíera, cum ai ajunsu de jalo !
Din vâile-ti resuna totu plangeri sufletesci ;
Plangi ca si celelalte surori dulci ale tale
Si mangaiare numai la munte mai gasesci.

Mi-place susu la munte, la cerbi si caprióre,
Pe unde mîi de paseri trecu libere in sboru ;
Nimicu nu le opresce sè sara si sè sbóre,
Si nu se temu de curse gasite 'n calea loru.

Mi-place susu la munte, departe de-asta lume,
Aprópe chiar de ceriuri, de naltulu Dumnedieu ;
Cà-ci inca pumai dinsulu nu vre sè mai sugrume
Dieśc'a libertate ce-si cere némulu meu.

Mi-place susu la munte, pe unde nu strabate
Cumplit'a tiranía cu jugulu ei de feru ;
Cà-ci num i susu acolo mai este libertate,
Ce ómenii din lume totu insedar si-o ceru.

Mi-place, multu mi-place la Anin'a ferósa,
Cà-ci mîi de mani acolo lumina respandescu ;
Facu lucruri de cultura din ferulu ce se scóse,
Si nu catusie grele la némulu romanescu.

Ajunsu-ni-a si nóue atât'a despoiare,
Sub care fara viétia de secolu suspinâmu ;
Ajunga dar si sortii lovirile-i amare,
Cà-ci lantiuri de sclavía nu vremu sè mai portâmu !

Dar éta ór'a suna, eu am sè plecu departe,
Me ducu in alta tíera cu dorn in sinulu meu;
Abié vinii la tine, destinulu me desparte,
Oravitia placuta, remani cu Dumnedieu!

Iosifu Vulcanu.

Saturnalia si Pizereii.

*S'a cetitu in adunarea de la Oraviti'a a Societáti
pentru fondu de teatru romanu.*

I.

Domniloru!

In fia-care religiune, serbatorile si datinele ce se tienu de ele, caracteriséza mai multu cultulu si dieitátile loru.

Dintr'unu indemnu literariu natiunalu am scrisu unu opu „Serbatorile romane vechie din imperiulu romanu“, ca prin aceste sè cunós-cemu serbatorile nóstre pagane de adi séu datinele ce sunt adi legate de atari serbatori crestine.

Intre serbatorile vechie de frunte sunt si:

S a t u r n a l i a.

Religiunea si respective mitologí'a Asié a strabatutu in Greci'a, si de ací in Itali'a, si mai tóte religiunile mai tardíe s'au nascutu in Asi'a, léganulu culturei genului omenescu.

Ide'a fundamentala a mitologíei din Asi'a, si in specie din Indi'a si Egiptu a fostu sistem'a solara, adeca: Sórele cu lun'a si planetele cunoscute pe atunci, formau siepte dieitáti, si planet'a din urma si mai departe de sóre, si pentru acést'a in mai mare intunerecu a fostu Saturnu.

Pe langa sóre si luna, acele cinci planete. Venus, Mercurius, Mars, Jupiter si Saturnu formau sistem'a de 7 dieitáti, si inchinatorii sistemiei se numiau Sabaisti. Nu e indoíela, cà inainte de urdírea Romei, in Itali'a a strabatutu mai antáiu sistem'a de 7 dieitáti, si de atunci purcede numirea díleloru de septemana, dupa numele aceluor dieitáti, adeca: Dies Solis, Lunae, Martis, Mercurii, Jovis, Veneris et Saturni.

Tacitu ¹⁾ díce despre Saturnu: „Moise a introdusu rituri contrarie, intr'altele diu'a a sieptea a renduit'o pentru odina, cà-ci asié a poftitu scopulu lucrului.

¹⁾ Tacit Hist. Liber V. C. 4.

Altii dícu, cà onórea aceea, o are Saturnu, séu pentru cà principiile religiunii le-au primitu Idaii, locuitorii de la muntele Ida in Asi'a mica, cari au fostu cu Saturnu pefugati de acolo, si venindu in Itali'a, pe ei i avemu de intemeiatorii ginteii romane, séu pentru cà din cele 7 stele ce domnescu pe muritori, stéu'a lui Saturnu se díce a fi in lumea mai nalta, si a avé puterea mai mare, si intre cecelealte corpuri ceresci calea sa si cursulu seu le face prin 7 numeri.

In acestu modu a venitu Saturnu, respective cultulu seu la popórele cele mai vechie ale Italiei, unde se díce a fi fostu si rege, carele a fundata ordinea si agricultur'a, adeca cultur'a primitiva.

Mai tardíu s'a impartítu zodiaculu in 12 parti, si prin acést'a s'a nascutu sistem'a de 12 diei mari, intre acestia si Saturnu ²⁾.

Saturnu si Ops, muierea lui, s'au tienutu peste tóta Itali'a, intre dieii cei mai vechi si poporali, si Saturnu, apriatu e dieulu barbarescu de pamentu, si mai de aprópe dieu de sementia, si de semenaturi; ³⁾ elu dà binecuvéntare a supra agriculturiei, si pentru acést'a se díce fundatoriulu ei in Itali'a. Secer'a e atributulu lui, aretandu-lu-si de dieu specialu de Secerisiu; éra incátu Secer'a se asemena cu Cutitulu de Vinieriu, i se atribuie si fundarea culturei de Víia si pomologí'a; ⁴⁾ totu de odata cu predicatulu Stercutus, Sterculus e aflatoriulu de ingrasiarea pamentului. ⁵⁾

Mitululu romanu despre Saturnu ni spune,

²⁾ Kat. der Mith. Dr. I. Minkuitz p. 12. 61.

Saturnu e o planeta, care se intórece pe langa sóre, intocmai ca si planetulu, dar e de 197½ de milióne de mile departe de Sóre, si mai multe mii de ani s'a crediutu cea din urma, pana ce la 1781 s'a aflu Uranus, care e si mai departe. Sub jumetatea de anu in icóna, din anelele lui Saturnu nu se vede nimica, pentru cà delocu cum intra ecuinoptiulu de tótna, se intunecá Sistem'a lui de anele, si loculu lui Saturnu se póte observá pe ceriu numai prin aceea, cà acopere mai multe stele.

Populáre Astronomie, Madler p. 242. 251.

³⁾ Saturnus se deduce din sero satum = semenatu, dupa formatiunea ca si Volturnu, Manturnu, Juturnu. O inscriptiune e „Saeturri pocolom“ si prin contractiunea a, si e, Saturnus. Varro L. Lat. V. 57. Aug. Civ. D. VI. 8. Preller p. 409.

⁴⁾ Macrob. Satur. I. 7. 25. Huic deo inscriptiones surculorum, pomorumque educationes et omnium huiusmodi fertilium tribuunt disciplinas.

⁵⁾ Tertull. Apolog. 25. ad Nat. II. 9. La Pliniu 4. N. XVII. 9. 6. vinu formele sterces Sterculius, sterculus. Ací e radecin'a pentru numele de adi: Sterca.

cà Jupiteru l'a pefugatu din tronu, si Saturnu dupa o ratecire lunga pe mare, a ajunsu la o tiéra si s'a ascunsu aci, éra tiér'a de la acésta ascundere s'a numitu Latium.⁶⁾ De aicea a pornitu Saturnu cu luntrea pe Tiberu, si s'a suitu in Rom'a pana la Janiculum, unde dieulu Janus l'a primitu cu amicétia, si pe urma Saturnu s'a asediatu de cealalta parte a riului sub unu délu, ce l'a numitu Saturninu; unde mai tardiu a fostu Capitolulu, si Janu, in acestu pregiuru a redicatu sacrariu lui Saturn.⁷⁾ Dupa traditiunea istorica, Saturnu a fostu Regele celu mai vechiu in Latiu, si dupa mórtea lui a urmatu feciorulu Picus, si nepotulu Faunus, si Saturnu astu-felu e represintantele istoricu alu agriculturei, e inceputulu ordinei publice si culturai. Se dîce, cà o parte mare in Itali'a s'a numitu odata Saturni'a tiér'a semenaturiloru, ba in Rom'a o colonia, si in Latiu mai multe cetàti si locuri au portatu acestu nume.⁸⁾

In acestu intielesu s'a pomenitu si de o poporatiune Saturnina, cea mai vechia a Latiului, pe care Saturnu a adunat'o de pe munti, a facutu unu poporu numitu si Aborigines, adeca cei de la inceputu, si i-a datu legi,⁹⁾ si inca si mai tardiu poporul Italiei, carele traiá simplu, si numai din agricultura, se credea a fi remasítia din poporatiunea Saturnina.¹⁰⁾ Agricultur'a si binecuventàrile ei, fiindu in legatura cu Saturnu; s'a crediutu unu timpu fericitu si de auru, si ideile acelu timpu, asié si cele despre dieu, s'au contopitu in traditiune si cultu. si nici unui poporu nu-i lipsesce astu-felu de epoca; éra clas'a lucratoriloru de pamentu, si servitorii din poporul romanu, s'au

⁶⁾ Ovidiu. F. L. I. 236. Dicta quoque est Latium serra valente deo.

⁷⁾ Dionys. VI. 1. Liviu XLI. 27. P. Victor. orig. gent. 2. 3. intielegu pe Janus Geminus carele intre forulu romanu si Juliu a avutu templu ziditu de Numa. Hartung II. 124. Ovidiu I. L. I. 235.

⁸⁾ Dionys. I. 19. 34. Justin. XLIII. 1. Macrobin I. 7. 28. Varro L. L. V. 42. Hunc autem montem Saturnium appellatum, prodiderunt et ab eo late Saturniam terram, ut etiam Ennius appellat. Antiquum oppidum in hoc fuisse saturnia dicitur.

⁹⁾ Virg. Aen. VIII. 321. Is genus indocile ac dispersum montibus altis componit legesque dedit Latiumque vocari maluit, his quoniam latuisset tutus in oris.

¹⁰⁾ Varro r. r. III. 1. 5. Nec sine causa Terram eandem appellabant Matrem et Cerrem, et qui eam colerent piam et utilem agere vitam credebant, atque eos solos reliquos esse et stirpe Saturni regis. Preller p. 411.

tienutu cu zelu de asemeni ideii si cultu, avendu viétia in pace, libertate generala si egalitate, de óre-ce pe timpulu lui Saturnu nu s'a sciutu de selavi si servitute.

In fine Saturnu a disparutu dintre ómeni, precum au disparutu mai multi regi din timpulu vechiu.

Janu, carele de la Saturnu a invetiatu construirea luntreloru si baterea de bani, spre aducerea aminte de binefacerile lui, si legaturai sale cu Saturnu, a batutu bani, de o parte cu capulu lui Janu, de alt'a cu luntrea ce a adus'o Saturnu la Itali'a. Pentru acést'a Janu si Saturnu sunt o parechia strinsu legata, reprezenta inceputulu si timpulu de auru, si pentru acésta ei asié in cultu, precum cu serbatorile urméza unulu dupa altulu, Saturnu ca dieu de intunerecu, Janu cá de lumina.¹¹⁾

A fostu unu altariu vechiu pentru Saturnu, si se dîce a fi edificatu de Janu, apoi Hercules venindu cu triumfu la Rom'a, se pomenesce a-i fi ziditu unu altariu pe foru.

Dupa date positive antáiulu Templu a lui Saturnu, s'a redicatu prin Tarquiniu Junionu, si s'a santítu dupa alungarea acestuia la an. R. 256.¹²⁾ Acestu templu s'a mai reperatu si reedificatu, si se afla din elu si adi ruini, optu stelpi, ce se credu a fi din restauratiunea de sub imperat'.

Timpulu a fostu inchinatu nu numai lui Saturnu, ci si muierii sale Ops¹³⁾. Idolulu lui Saturnu din laintru a fostu golu si implutu cu oleu, cu de bunaséma ca sè garanteze productulu acest'a in Latiu, in mana a avutu unu cutítu de pomologi'a, si piciórele i-au fostu legate cu fasii de lana. si numai la serbatorile lui se deslegau.¹⁴⁾

Despre legatura éra acea credint'ia, cá sè asigureza presint'ia lui nevediuata, si binecuventarea ce purcede de la elu.

La altariulu dieului, rugatiunea si sacrificiulu se facea cu capulu descoperitu (aperto capite), pana ce de regula cu capulu invelitu (velato capite)¹⁵⁾

¹¹⁾ Preller p. 411. Hartung II. p. 124.

¹²⁾ Liviu II. 21. Dionys. V. I. Macrobin Saturnalia I. 8.

¹³⁾ Orell. nr. 1506. Locus asignatus Aedi Opis et Saturni.

¹⁴⁾ Pliniu XV. 77. Stat. Silv. I. 6. 4. Saturnus mihi compe de exsoluto et multo gradivus mero December. Minue. Fel. p. 184. Pedibus Mercurius alatis. Pan unguulatis. Saturnus compeditis.

¹⁵⁾ Test. p. 322. Paulu D. p. 119. Dionys I. 38. Plut. 2. R. 11. Hartung II. 126—187.

Inaintea templului se află o capela a lui Dis Pater, adeca Pluto, dieulu lumii de josu, de care se face pomenire prin serbatórea lui Saturnu; pentru că Saturnu fiindu dieulu semenaturiloru, e dieu si de sub pamentu, si prin aceste insusîri se apropia de Consus si Dis Pater.¹⁶⁾ Sub templulu lui Saturnu se află unu podrumu, numitu Aerarium saturni, unde se tienea vistieri'a romana, si din credintia, că sub Saturnu a fostu tempulu de auru si binecuventarea generala, vistieri'a s'a pusu sub scutulu lui.¹⁷⁾

Serbatórea in onórea lui Saturnu s'a chiamatu Saturnali'a, si s'a tienutu la capetulu anului, pentru că Saturnu pe atunci erá planet'a din capetu in sistem'a solara, si s'a tienutu in tempulu de intunerecu, candu e diu'a mai mica, si puterea luminei mai slaba. Saturnali'a a fostu in legatura cu serbatórea lui Janu, Calendae Januariae, că-ci Janu fiindu in vechime dieu de lumina, care s'a nascutu din intunerecu, si serbatórea lui a urmatu dupa a intunerecului, că si dies solis dupa dies Saturni.

Serbatórea lui Saturnu se crede instituita de Janus atunci candu i-a redicatu altariulu pe foru,¹⁸⁾ séu de regele Tuliu Hostiliu dupa ce a invinsu pe Albani si Sabini.¹⁹⁾

Diu'a propria a serbatórei, la inceputu a fostu numai 17 Decemvre. (XIX. Kal. Janu) pana a fostu lun'a lui Decemvre numai de 29 de díle, éra de la Iuliu Cesare, carele a pusu 31 de díle in Decemvre, XVI. Kal. Jan. ce corespunde lui 17 Dec. Inse dílele s'au inmultítu cu timpulu pana la 7, candu a fostu apropiarea solstitiului de iérna, frigulu de mai mare si dílele mai scurte,²⁰⁾ si astu-felu Septem Saturnali'a s'au lungíu din 17, pana in 23 decemvre.

In resboiulu alu doile punicu, in anulu luptei de la laculu Trasimenu 217 ant. Chr. anume in urmarea cartiloru sibilice, ordinea serbatórei Saturnali'a s'a stabilitu asié că la

¹⁶⁾ Macrob. Sat. I. 11. 48. sacellum Ditis, arae Saturni cohaerens.

¹⁷⁾ Macrobin I. 8. 3. Plut. Public. 12. Plut. 2. R. 42. Lucan. Pharsal. III. 153. Preller 412.

¹⁸⁾ Arnobiu IV. 24. Ovidiu F. L. I. 238. Hartung II. 124.

¹⁹⁾ Macrobiu I. 8. Varro L. L. V. 74.

²⁰⁾ Mummiu la Macrobin I. 10. 3. Nostri maiores velut bene multa instituere, optime a frigore fecere summo septem saturnalia. La greci s'a numitu Krónia, de la Kronos identicu cu Saturnu. Herodia nu I. 16.

17 Dec, (XIV. Cal. Jan.) in templulu lui Saturnu sè se aduca sacrificiu, lectisterniu si ospetare publica, piciórele statuei sè se desfasiure, si sè se aprinda lumini de céra, si totu de odata a fostu in Opali'a serbatórea in onórea dînei Ops, múierii lui Saturnu.

Sub Iuliu Cesare aceste au cadíutu pe XVI. Cal. Jan.

Augustu a emisu unu edictu, demandandu, ca in 17 dec. (XVI. Cal. Jan.) sè fia Saturnali'a, pentru Saturnu, si in 19 Opali'a, pentru Ops, éra poporulu a serbatu patru díle, pentru fia-carele dóue.

Caligula a introdusu a 5-a dí, care s'a numitu Dies Juvenalis (diu'a juniloru, destinata pentru jocurile, si ospetariile juniloru. Claudiu a intarítu a 5-a dí, éra Nerone a introdusu ludi juvenales, pana ce poporulu a latítu Saturnali'a inca cu dóue díle, adeca pana in 23 decemvre.²¹⁾

Poetii si scrítorii din timpulu Imperatoru, nu potu destulu povestí despre petrecerea si bucuri'a acestoru 7 díle de Saturnali'a.²²⁾ In Decemvre in totu loculu e miscare că sè se petróca, că si candu ar puté fi diferinti'a intre lun'a acést'a si anulu íntregu. Ide'a poporala la Saturnali'a si Opalia a fostu, că in tempulu acést'a se pregatesce rennoirea generala si binecuventata a naturei, că dieii sunt ascunsi, dar se rentorcu, si aducu cu sine tóte darurile si tempulu fericítu alu evului de auru, si pentru acést'a caracterulu predomnitoriu alu serbatorii a fostu o rentórcere simbolica la timpurile fericite, candu Saturnu a traitu între ómeni.

Din acestu motivu, libertatea la Saturnali'a a fostu nemarginita, si in 17 Dec. dupa sacrificiu, lectisterniu si epululu publicu, libertatea s'a inceputu cu esclamatíunea séu salutarea: Io Saturnali'a! Io bona Saturnali'a! Si in tóta Rom'a a fostu bucuria, si s'a inceputu petrecrea privata. si dispensarea de ori ce respecte facia de lege si bunacuvintia. In dílele aceste a incetatu diferinti'a între patricii, plebei si sclavi, judetiele tieneau vacatiune, multi pedepsiti se eliberau, séu li se luáu ferele, si in-

²¹⁾ Sveton in Calig. 17. Dio Cass. LIX. 6. LX. 25. Varro L. L. VI. 22. Macrob. 1. 10. init. Preller p. 416. Hartung II. 125.

²²⁾ Martial. XI. 6. unctis saeciferi senis diebus. XIV. 1. 9. quid ayam potius madidis Saturne diebus. Stat. Silv. I. 6. 5. multo gradivus mero December.

chinau lui Saturnu, încetá inimiciti'a, si nu se portá nici resboiu.²³⁾

In dilele aceste inca de demanéti'a se scaldau, apoi urmá prandiulu, si atunci depuneau tog'a cu multe impaturaturi si necomota, si imbracau Synthesis, ce erá indatinatu in casele mai innalte numai la Saturnali'a.

Pe sclavi i imbracau in haine domnesci, si cu palaria, ce erá semnulu libertátii, si in serbatorile aceste nu cereau de la ei nici unu servitiu. La ospetare sclavii au prandítu cu stapenii lor la olalta, ma stepanii i-au servitu, si ei aveau dreptulu sè mance si bee câtu vreu, si s'au privitu asemeni stepaniloru, intru aducerea aminte de libertatea generala si egalitatea in tempulu lui Saturnu.²⁵⁾

In cele siette dile de Saturnali'a, erau si alte serbatori vechie, si acést'a e caus'a principala, cá serbatórea lui Saturnu s'a potutu estinde de la o dí la siette; anume: in 19—20 Dec. a fostu Opali'a, in 21 Sigilari'a, Divali'a séu Angeronali'a, si Dies juvenalis; in 22 Lares Permarini, in 23 Larentinal, deci aceste mai tardíu s'au contopitu in Saturnali'a.

In 21 Dec.

B.) Dies Juvenalis.

A cincea dí din Saturnali'a cu numele Dies Juvenalis, e inchinata specialminte ludiloru juvenali, numiti si Juvenali'a, si introdusi de Nero imperatulu (54—68 d. Chr.) din ocasiunea raderii barbei, si apoi e inchinata ospetării séu petrecerii de mésa a juniloru mai alesi.

La Lucianu scrfitoriulu, Saturnu vorbesce despre domnirea sa de siette díle, nu iérta nici unu lucru séu ce-va seriosu, si poftesce cá toti sè mance si sè bee, sè faca glume, si sè se

²³⁾ Martial. XI. 2. 5. Clamant ecce mei iam Saturnalia: Versus. Horat. Lib. Sat. II. Sat. VII. Age libertate Decembri, quando ita maiores voluerunt utere. Sat. III. Damasippu: Quid fiet? ab ipsis saturnalibus huc fugisti? Sobrius ergo, dic. Plin. Epist. VIII. 7. Sveton in Octav. 32. Seneca ep. 18.

²⁴⁾ A fostu unu indumentum, adeca imbracamentu in forma de camesia, cam dupa croiulu tunicei, si s'a numitu in genere: Vestes cocratoriae. Das Leben der Römer p. 577.

²⁵⁾ Horat. Lib. II. sat. 7. oda III. 17. 4. Martiat. XIV. 70. Macrobin I 7. 26. Justin XLIII. 1. Dio Cass. LX. 19. Pierer's Univ. Lex. Preller p. 414. Har tung II. 125.

jóce de Cubicu (Cotica sortiu), si se aléga regi de petrecere la serbatóre.²⁶⁾

Mai nainte de tóte sclavii au trebuitu sè se ospeteze, sè cante si sara ca sè fia voia buna si bucuría, si au trebuitu sè suferé, — cá negriti la fetia sè fia impinsi in apa rece.²⁷⁾

La dies juvenalis, afara de ludi juvenali, s'a tienutu si ospetarea juniloru. Junii se jucau de Cubiculu pe nuci, ce erau simbolulu fructuositatii si binecuventării manóse, si celu ce aruncá cubiculu mai bine, erá Rege la mé-s'a de ospetiu, si in acésta calitate aveá detorinti'a cá sè se ingrigésca de arangiarea ludiloru juvenali, si alte jocuri sociale.²⁸⁾

(Partea a dóu'a va urmá.)

At. M. Marienescu.

La o copila.

Erá o deminétia placuta si frumósa,

Ca visulu unei june cuprinse de amoru:

A sórelui dulci radie tremandu se resfirase,

Prin undele-aerine, lucindu farmecatoru,

Susu muntii 'nalti si falnici, colinele 'nverdíte,

Dumbravile umbróse si váile 'nforite.

Maestre paserele din somnu se desceptase

Si 'n róu'a deminetii scaldandu-se, cantá;

Ér mfi de fluturi gingasi, cu zimbete-amoróse

Sborá pe floricele si 'n sboru le sarutá,

Apoi pe-a zefiriloru aripi undulatóre

Fugeá, ascultandu numai a floriloru oftare.

Pe malurile Dornei *) eu stám, cu desfotare

Uitandu-me la pescii, ce 'n apa se jocá,

Apoi la muntii falnici, de unde 'n departare

Unu versu plinu de dulcétia din buciumu resuná.

Privfi la paserele cum sbóra si cum canta,

Precum si la fluturii, ce florile saruta.

Si astu-felu dusu pe ganduri vorbiam singuru cu mine,

Maestra este man'a a celui ce-a creatu

²⁶⁾ Sveton. Calig. 17. Dio Cass. LX. 25. Preller p. 416.

²⁷⁾ Lucian. Saturnalia 2. 3. Martial. 1. 4. Cum videat gelidos tam prope verna lacus. Preller p. 416.

²⁸⁾ Tacitu Aun. XIII. cap. 15. Festis Saturno diebus inter alia aqualium ludiera regnum lusu sortilentium evenerat ea sors. Neroni. Martial V. 30. 8. Macrobin I. 5. 11. I. 10. 3.

Fapturile din lume, si-a lumii dulci lumine!

Candu, éta cà, din visu-mi de-odata desceptatu,
Te vedu sosindu pe tine o! dîna 'ncantatória,
O! angeru de iubire, venindu la preambulare.

Si-atunci privirea-mi tóta la tine s'atintise,

Uitat'am de natura si farmecele ei;

Nimicu mai dragu in lume, mai dulce nu-mi ve-
nise
Decâtu sè-ti cautu in fatia, sè-ti vedu scumpi
ochii tei,

Ce farmeca totu insulu la dînsii candu privesce,
Si fara de a sa voia te-adóra, te iubesc.

De-atunci si dî si nópte nimicu nu-i pentru mine,

Ce-aru dîce cà me 'ncanta, ce-asiu dîce cà iu-
bescu;

In visurile mele te vedu numai pe tine,

Aprópe si departe la tine totu gandesc.

Dar vai! cà-ci crud'a sórte a fostu pré ne'ndurata
Sè dai altuia man'a, sè ffi incredintiata!

Si déca astu-felu sórtea voi ca sè me bata,

Te rogu aibi indurare, te rogu nu me tradá.

Ah! lasa-me pe lume sè-mi plangu viéti'a tóta,

Sè 'necu in peptu-mi june amorulu meu asiá,

Ca nice o fîntia sè n'aiba 'nsciintiare

De dragostea mea cruda, de lacrimele-amare!

S. Fl. Marianu.

Diadem'a si cunun'a de spini.

— Schitia istorica. —

(Urmare.)

Elisabet'a scríe: „Ah, eu vediu umbr'a regelui englesu Carolu I asasinatu, redicandu-se in departare; inse este unu ce necredibilu cá evenimentulu acest'a fiorosu, acestu omoru de rege, sè-si affe unu alu doile esemplu in Franci'a.“ In umbrele aleloru de la St. Cloud *) ea uità vijeli'a conspiratiunii revolutionarie. Aici anim'a ei se imple de sperantia, aici preste pu-tînu ea descuragiase cu totul in desperatiune. „Totulu este liniscitu“, scríe ea la Bombelles in lun'a lui octomvre, „uita de durerile nóstre, totulu merge cá alta-data, regele primesce in tóte dílele lumea eleganta.“ Deja in 29 jan. 1790 scríe dins'a:

„Speru in Creatorulu, cà vomu puté suferí aceea ce ni este predestinatu; eu ti-spunutie, cà noi nu suntemu nefericiti, eu cunoscu positiunea nostra inse eu speru in Dumnedieu!“

Dins'a este incungiurata de tóte partile de spioni, dara ea scríe: „Desiérta este maliti'a umana, déca nu va voi Creatorulu, ei nu ne voru poté nimicí; déca elu inse a decisu acés-t'a, atuncea este inevitabilu.“

De alta-data ea scríe: „Simtiu si sum convinsa, cà nu sum nascuta pentru de a me face martira, inse déca va trebuí, atuncea voiú scí sè moru.“

Dupa ce matusiele regelui fugisera la Rom'a, si o invitasera si pe ea ca sè mérga cu ele, ea scríe:

„Nu, nu, si inca odata nu, postululu meu este langa tronulu, cu elu voiú sè picu, déca astu-felu a hotaritu Dumnedieu; a fugí, este o lasítate, eu nu fugu de pericolu, eu o acceptu in postululu meu de onóre, eu sum o santinela de onóre a tronului din Franci'a.“

Elisabet'a prin presentia ei de spiritu sca-pà la mai multi insi viéti'a in 5 octomvre 1789 din manile unei bande care i amenintiá cu mórtea.

Pe candu regele fugaru este descoperitu si luatú prinsu in Varennes, Elisabet'a se aflá totu in aceea-si carutia.

Barnave siede intre regele si intre regin'a, Elisabet'a siede intre Petion si Madame Royale. *) Tinerulu Dauphin ací se aflá pe genunchii parintiloru sei, ací pe ai comisariului de la Conventu.

Madame Elisabet se róga de Petion pentru o picatura de apa. Petion, care tîne in mana o sticla cu vinu i o presentéza princesei, si nevoindu ea a bé, elu asvêrle sticl'a din carutia pe pietri josu, unde se sparge in mîi de bucati.

Barnave la acésta infamia, se inrosiesce. Elu, care de atâte ori a fulgeratu in contra regimului, elu sanguinicultu si infocatulu tribunu alu poporului, Barnave a carui stea, ce se aflá inca in crepuscululu seu, facea palida pe aceea a lui Mirabeau, elu, care venindu la Varennes erá plinu in anim'a sa de amaretiune in contra regimului, Barnave este miscatu profundu si alteratu, vedindu cà regele se affa in infamele mani ale unui Petion. Elu nu poté resistá la-

*) Riu in muntii Bucovinei, ce trece prin tégulu cu acestu nume, si se revêrsa in Bistriti'a.

*) Residenti'a de véra a Mariei Antoinette.

*) Asié se uumiá in Franci'a, pe tîmpulu regi-loru, princes'a de coróna.

cremiloru ascultandu cum regin'a si Madame Elisabet plangeá sórtea Franciei.

Unu preotu betranu se apropià de caruti'a, unde se afla prinsu famili'a regésca. „Vive le roi“, (sè traiésca regele) eschiamà betranulu.

In momentulu acel'a plebea lu-si apucà, lu-aruncà la pamentu si lu-bate pana ce incepe a sangerá.

Barnave le strigà pe feréstra carutiei:

„Tigriloru! Ati incetatu de a mai portá numele de francesi! Poporu de eroi, te ai nascutu unu poporu de asasini?“ Aceste cuvinte scapà viéti'a preotului, care latítu pe pietri deja sangerase.

Elisabet'a nu póte laudá in destulu fapt'a acésta a deputatului de la Grenobles. „Elu este unu barbatu de spiritu si de talente. díce ea, déca ar fi voitu, elu ar fi potutu devení unu omu mare, elu ar puté si fi unu omu mare, déca Dumnedieu ar fi destinatu acésta.“

Barnave inimiculu régimului, devine apertoriului lui. Elu se mutà la partid'a constitutională, si vediendu cà regatulu are sè cadì, elu merge la Mari'a Antoinett'a, pentru cà sè-si ia adio pentru eternitate.

„Sum convinsu, díce elu, cà simpatía mea pentru Dvóstra, ce mi o insufià nenorocirea vóstra, o voi salvá cu capulu meu; pentru tóte aceste inse eu ceru o recompensa, gratia majestate, de a-mi fi iertatu a ve sarutá man'a.“

In fine dins'a vede abisulu care i se deschide inaintea ochiloru ei.

„Puternice Dumnedieule“, scríe dins'a, „in ce felu de timpu vietuimu noi, tare trebue cà amu recriminatu noi numele lui, de ne pedepsesce astu-felu.“

Cu tóte aceste anim'a ei este voiósa si patriotica. Ea canta precum canta paserea prinsu in colivía; ea uita amaretiunea sortii. Adunarea nationala desfiintíéza nobilimea si emblemele heraldice. „Acuma, scríe ea la Bombelles, afla iubit'a mea, acuma eu me chiamu demoisela Capet. Acésta mi-causéza placere. Nu este acea unu ce vitiosu, de a fi transbotesata asié fara de veste? Iérta-mi capritiuulu plinu de voia buna. Eu nu sum nici decum dispusa pentru de a puté ride; inse cine-va este constrinsu a ride, — candu vede, cà lumea a turbatu astu-felu.“

Veneticii amenintia Franci'a, se respandesce faima, cà o mfie de francese au luat'o la fuga de fric'a a trei ulani austriaci.

„Ce rustne, eschiamà Elisabet'a, a infamá armatei nóstre acésta lasitate! Noi vomu aretá lunei, cà inca nu amu desperatu.“

In 22 juniu 1792 o banda de plebei i-au cu asaltu Tuilleries. Elisabet'a se imbraca in vestmentele reginei si se jura, cà nu se va deslipí de regele fratele seu, afara numai prin mórte.

Poporulu cugeta, cà ea este regin'a. Lancile se indrépta spre sinulu ei.

„Stati, strigà o vóce, acésta nu este regin'a, acésta este Mdl. Elisabet.“

Ea este mantuita.

„Ah, pentru ce, eschiamà ea, nu me lasà sè ocupu postulu reginei, acésta póte cà i-ar fi scapatu viéti'a!“

In 10 augustu, in diu'a in care regatulu din grati'a lui Dumnedieu alu Franciei fu dusu la grópa (desfiintiatu), ea urméza regelui in adunarea nationala, de ai ci in inchisóre.

Elisabet'a este angerulu inchisorii, precum ea odinióra a fostu angerulu curtii. De câte ori famili'a regésca inviosiéza si o consóla; ea dà copiiloru regesci lectiuni in musica.

Suptu ferestrele templului, astu felu se numià turnulu in care erá inchisa famili'a regésca — cine-va puteá audí câte odata melodie suave, acest'a este canteculu ambiloru copii regesci ce erau prinsu. Acest'a fericire nu durá multu in prinsóre, famili'a regésca devine despartíta.

Putíne óre inainte de esecutarea sa la mórte in 16 octomvre 1793 scríe Mari'a Antoinetta Elisabetei:

„Iubit'a si delicat'a mea sora, tu aceea care ai sacrificatu totu in amicitia ta, pentru de a participá la infortunele nóstre, ah, in ce positiune te parasescu!“

Se parea cà si candu teroristii aru fi uitatu unu timpu óre-care pe sor'a lui Ludovicu XVI. I ascundeau mórtea Mariei Antoinette, a carei epistola de adio nu i fu inmanuata. Ea nu aflà nimica din lumea esterna, decátu aceea ce audiá in inchisóre sa, anunciandu-se de colportrori de ulitia.

Elisabet'a se ocupá cu crescerea nepótei sale, careia acuma i erá asemenea o a dóu'a mama, ca compuse péntru copil'a acésta o rugatiune de diminétia ce se incepe cu cuvintele:

„Dumnedieulu meu ce mi se va intemplá in diu'a acésta! Eu sciu cà nu mi se va puté intemplá altu-ceva decátu aceea ce tu Dom-

nulu si Dumnedieulu meu ai voitu, hotaritu si ai prevediutu in eternitatea ta!"

In 9 maiu 1794, pe candu princes'a tocmai voiã sè se culce, audî de odata deschidindu-se portile temnitiei.

Madame Elisabet se imbracà de graba cu o haina.

„Cetâtiana!“ strigà o vóce, scóla-te iute, te striga josu!

„Remane nepóta mea aicea?“ întrebà dins'a.

„Accea sè-ti pese tie fórte putînu, o se ai ba grîge si de ea.“

Elisabet'a imbratîsiéza pe plangand'a copila si dîce:

„Fîi liniscita, sufletulu meu, cà-ci preste putînu me voiu reinturná.“

Se suie intr'unu fiacaru si este prezentata inaintea unui tribunalu. Cu alte 33 victime ea siedq pe banc'a acusatiloru, voiescu sè incungiuire apariuti'a cà aru fi partinitori.

In tempulu pertractării ei areta o deosebita veneratiune catra Marquis'a de Grussol d'Uzez, care erã coacusat'a princesei.

La picioréle gilotinei Elisabet i apucà man'a pentru cà sè-i multiamésca pentru com-

patimirea ce o a aretatu catra dins'a,arendu-i reu, cà este neputinciósã de a face mai multu pentru dins'a!

„Ah, eschiamã Marquis'a de Grussol, totu-si Alteti'a vóstra regésca mi-puteti da o gratia. Imbratîsiati-me, si tînt'a cea mai sublima a dorintieloru mele o-am ajunsu.“

„Cu totu sufletulu“, dîce Elisabet'a imbratîsiandu pe Marquisa.

Judecatorii decisera, ca Elisabet'a sè móra mai pe urma, ei cugetau cà déca ea va vedé cadiendu 23 de capete la picioréle sale, i voru infrange astu-felu curagiulu.

Gâdii se amagira. Elisabet'a nu se clatinã.

Fiic'a regelui remase singura in prinsóre, ea acuma nu mai aveã nici tata, nici mama si nici matusia. Ea aflã mai tardîu sórtea a loru sei. Strigandu copil'a dupa parintii sei, o servitóre i respunse:

„Madame, nu mai aveti parinti.“

„Nu mai posedu nici pe Elisabet'a mea?“ întrebà copil'a.

Servitórea negã si acést'a, dandu semnu cu capulu; ea nu mai puteã resistã lacrimiloru ce i implurã ochii.

Trad. de

I. G. Baritiu.

SALONU.

Escursiune la Anina.*)

Ve mirati, amabile cetitórie si scumpe sorióre, cà pe paginela acestei foi cetiti si numele meu subsemnatu la unu micu articolu!

Dimpreuna cu dvóstre m'asiv mirã si eu, de cumva n'asiv fi fostu la — Anina.

Asié este. Nici odata nu mi-a plesnit prin minte, ca cu trasurele debile ale condeiului meu sè cutezu a intrã in aren'a publicitãtii.

Dar, precum dîsei, am fostu la Anina, si impresiunea acestei escursiuni fórte romantica, a incurãgiatu temerea mea.

Nepotendu conteni exprimerea simtiemintelor mele, indemnata de unu entusiasmu insufletitoriu, ieu dara condeiulu spre a schitiã nescu suveniru placute.

Apelezu inse totu-si la indulgenti'a dvóstre fatia de acestu rol de diletanta, declarandu, cà nici decãtu nu vreu sè figuru za ca literatrice.

*

Am auditu vorbindu-se multu de frumseti'a

*) In nrulu trecut am promis, ca voiu scrie eu de la Anina; cedu inse cu placere loculu — sociu mele.

Iosifu Vulcanu.

unei escursiuni la Anina. Doriam de multu sè vedu si eu acole positiuni pitoresci, cari ni innaltia anim'a si desfetã spiritulu. Si acésta dorintia se realisã.

Incheiandu-se adunarea de la Oraviti'a a Societãtii pentru fondu de teatru romanu, unde am urmatu si eu pe consortele meu, o societate ni-amu propusu a face o escursiune pana la Anina.

Spre a realisã cu succesu mai frumosu acestu planu, domnii din Oraviti'a, cari avura afabilitatea d'a arangiã acésta escursiune, facura dispositiunea, ca la Anina sè ne urcãmu pe calea ferata, ér de acolo in josu sè vinimu cu carutie pe alta cale.

Éta sósì diu'a multu dorita! Marti la 29 septevre, la 10 óre si jumetate, inainte de miédia-di, ne adunaramu toti la gar'a din Oraviti'a.

Timpu erã fórte favorabilu. Ventulu nu suflã, pe ceriu nu se vedeã unu noru si sórele ne salutã cu radiele sale de tórna.

Conversatiunea erã viala si bucuri'a generala, cà-ci ne aflãmu in momentulu d'a întreprinde o calatoriã din cele mai frumóse.

Nu asceptaramu multu. Clopotielulu (de astadata iubitu) sunã si a dóu'a óra.

Ne suiramu in vagonu si ocuparamu locu.

Trenulu plecã, dar noi nu poturamu remané siediendu.

„Ah! ce frumosu!“ se audiá de odata din tóte partile.

Ne scolaramu toti in picíore, si ochii nostri se delectara intr'unu tablou frumosu. De a stang'a se estindea o panorama pitoresca, o vale bogata, incununata din departare de déluri inzestrate cu sate. De a stang'a zacea Brosteni, privindu josu la vale ca o sentinela; mai incolo Greovatiu si de a supra se diariá Cacova cu turnulu ei innaltu.

Dar éta unu dealu din apropiarea nóstra ni inchise vederea. Priveliscea pitoresca disparu.

Fugi, délule, sè vedemu!

Si éta, calea se întorce, délulu remase napoi, si ochii nostri zarira o alta vale, — dóra si mai romantica.

Dara ast'a se deosebíá multu de cea de mai nainte. Erá mai angusta. Nu contineá nici unu satu. Numai unu sprintenu riurelu de munte fugeá cu iutiéla intr'ins'a. Dar erá afunda, incátu cu gróza ne uitámu in adancime. Calea trecea pe cóst'a unui delu innaltu, chiar la margine; erá tiepisu grozavu.

Unu pasiu, si trenulu s'ar fi rostogolitu in prepastia.

Ne întórseramu ochii de acolo, si priviramu inainte, cautandu o positiune mai pucinu cutremuratória.

Dar ce-i?

Orisonulu ni se inchise. Nu mai vedeamu naintea nóstra. Unu delu mare ni statea in cale, tocmá facia cu noi, pe unde aveá sè tréca trenulu.

Erá unu delu frumosu, invescutu cu padure umbrósa. In vérfu nu lipseá, decátu crucea, ca noi sè fimu pututu cantá cu poporulu:

De-ar fi mandra'n delu la cruce,
De trei ori in di m'asiu duce!

Trenulu inca se inchiná demnitátií acestui delu. Nu-lu desonorá prin unu tunelu, ci lu-incungiurá frumosu, incovoiindu-se, par cá ar fi voitu sè-lu inbratisieze.

Lu-trecuramu. Si dincolo alt'a panorama, apoi éra-si alt'a, un'a dupa alt'a, multe, totu suindu-ne cu trenulu, éta cá zariramu si unu satu, prim'a statiune — Maidanu.

Ne deteramu josu, sè ne delectámu mai liberu in positiunea romantica. Numai josu bagaramu de séma si mai tare, in ce locu innaltu ne aflámu deja. Priviamu peste o multime de déluri, in alu caroru vérfu numai cu multa truda póte sè ajunga pastorulu obositu.

Cele „dóue minute“ trecura iute, si conductoriulu ne invitá a ni ocupá locurile.

Erá pe la 12 óre, si atentiunea, ingrigitória a unei dómne ni deschise traist'a, si luaramu unu dejunu — pana candu trenulu ne duceá totu in susu la dealu, prin positiunile cele mai romantice si pitoresci, prin tuneluri si peste poduri multe.

Incantati sosiramu la statiunea Lisiav'a, unde éram coboriramu sè bemu apa din isvorulu de pe dealu.

La isvoru se aflá o mare lingura (séu precum i d'icu acolo „caucu“) de lemn; conducatoriulu ni-a procuratu indata si unu pocalu de sticla. Noi inse beuramu mai bucurosu din simpl'a lingura de lemn, cá-ci si aceea contribuíá la originalitatea petrecerii nóstre.

Si éra-si plecaramu.

De aci incolo apoi calea nóstra deveni unu adeveratu raiu pamentescu.

Nu sciamu ce sè admirámu mai multu? Frumseti'a naturei, positiunile de totu romantice, tunelurile facute cu multa maistria, podurile artificióse cari léga unu dealu de celalaltu séu prepasti'a ce cascá in stanga nóstra?

Pe candu sosiramu la statiunea Crasiov'a Gerlisce, eramu la o innaltíme inspaimentatória, pe unde mai de multu numai paserile sborau.

Minunata privelisce! Ochiulu ageru vede pana la Dunare.

Er josu la picíorele nóstre, délurile mai mici se pitulau pe langa délulu uriasu pe care eramu, ca supusii sclavi in fati'a domnului loru.

Casuti'a pazitoriului de linia, asediata chiar pe pisculu muntelui, cu prospectulu seu admirabilu, e un'a din cele mai minunate positiuni ce potu sè existe.

O privire de acolo electriséza si celu mai rece naturelu si inspira ilusiune si celei mai prosaice fíntie.

Si acuma in adeveru simtiescu, cátu esto de debilu condeiulu meu! Ori cátu sè-mi aventu fantasí'a in descrierea acestoru positiuni pré frumóse, rezultatulu remane mai pe josu decátu inspiratiunea facuta prin vederea loru.

Oh! déca ochii aru scí vorbí, despre ce multe farmece vi-arú scí ei povestí!

Totu ce sciu eu sè spunu, esté, cá a caletori la Anina e o inalta desfetare spirituala!

E bine, acésta desfetare are sè se termine acusi, cá-ci éta se vedu primele case de lucratori la fabricele de feru de la Anina.

Nu avemu multu pana la locul multu doritu. Mai câte-va poduri, câte-va incovoiári, pucinu suisu, si éta cá sosiramu la valea ce in stang'a nóstra se estinde ca o prepastia infioratória.

In mijloculu vanei sierpuesce unu riu, si pe tiermurile acestuia pana susu la déluri e o multíme de case pentru lucratori.

Mai incolo fumega hornurile (cosiurile) multor loru fabrice de feru, in cari sute si sute de ómeni lucra diu'a si nóptea.

De o parte mi-pareá bine cá sosiramu, cá-ci aveám sè vedu acésta colonía a societátií „Staatsbahn“, care in fabricele aceste produce lucruri de feru in pretiu de milióne de fl., de alta parte inse me in-tristám, cá acésta excursiune de totu incantatória s'a terminatu asié iute!

Cam la 2 óre sosiramu dara la Anina si findu cá prin telegrafu inca de la Oraviti'a comandáramu prandiu, més'a ne acceptá ascernuta, si noi numai de cátu ne puseramu la ea.

Dupa prandiu merseram a vedé fabricele, si ne totu uitaramu pana sér'a. Despre câte amu vedutu, — o péna competenta ar puté sè scríe unu volumu...

Candu sórele apuneá, si rad ele-i aurie undulau pe piscurile muntiloru, — noi ne aflámu inca la Anina.

In urma se facú séra, si dupa o petrecere interesanta — noi ne suiramu in carutie si plecaramu pe alta cale in josu la Oraviti'a.

Ne aflámu intre dóue déluri acoperite cu paduri.

Erá intunericu, si nu se vedeá nimica, decâtu umbrele fantastice ale copaciloru din padure.

Noi inaintámu, cantandu cu veselía, si echourile muntiloru repetau doinele nóstre, par cá delurile si vâile aru fi voitu sè ni respundia prin cele echouri, cá ele numai atunce se afla fericite, candu audu resunandu doine romanesci.

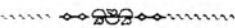
Erá o séra lina si de totu romantica, zefirulu usioru miscá fantasticu frundiele; stelele incepeau a se ivi pe ceriu, reversandu radiile loru blande a supra muntiloru asicdiati de mam'a natura in disordine poetica, si par cá anunciau venirea unei regine, care apoi nu peste multu si sosi...

Vérfurile muntiloru si deluriloru începura a se lumina, par cá s'ar fi deschisu ceriulu. O rosiétia fericita se ivi pe orisonulu de dinapoi'a noastră... si éta, regin'a noptii, lun'a balaia aparú de dupa unu delu. Se facu totu mai luminos si — la lumin'a lunei — caletori'a nostra printre deluri si paduri, pe cóst'a stanceloru innalte, la marginea unei prepastii infiorátorie, ni pareá o visare magica.

Erá sér'a, dupa nóue óra, candu societatea nostra sosi éra-si la Oraviti'a.

Cei ce nu potu sè caletorésca prin Elveti'a, mérga celu pucinu la Anina!

Aureli'a Vulcanu.

B o m b o n e.

Unu conducatoriu de la calea ferata Chicago—Alton oprí de curendu o parchia tinera d'a se sarutá in cupeu.

Barbatulu protestá, dicéndu, cá dinsulu are dreptu a-si sarutá nevést'a.

— Da, — respunse conductorulu, — inse nu in vagonulu calai ferate, pentru cá legea pentru caletori ordóna egalitate. E bine, fiindu cá eu nu potu dá ffacarui caletoriu si cáte o dama spre sarutare, dta ai avé mai multu dreptu decâtu ceialalti. Prin urmare faptulu dtale ar fi in contra legei.

Si, dicéndu aceste, conductorulu esí, aplaudatu de ceialalti caletori.

*

La un'a din cele din urma serbári dintr'unu orasiu micu alu Germaniei, pe unde trecú imperatulu, luandu si unu dejunu, unu servitoriu care curatí méss'a, beú din vinulu remasu acolo.

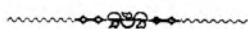
Din intemplare inse vinulu erá rosiiu, ér peptariulu servitoriului albu. De aice urmá, cá unu stropu de vinu cadiendu pe peptariulu lui, — facú o péta rosia.

Inspectorulu observandu acést'a, numai decâtu dete drumulu servitoriului.

Acest'a erá tristu, si astu-felu intelni pe domnulu seu. Acel'a lu-intrebá de caus'a tristetiei sale, si servitoriulu i povesti tóte.

Domnulu seu i respunse:

— Eu te primescu éra-si in serviciulu meu. In viitoriu inse, la dejunu, toti servitorii veti purtá peptariu rosiiu. Pe acel'a nu se cunósce vinulu. Si ca sè fii si mai siguru, in viitoriu sè bei vinu albu!

CE E NOU?

** (Rugatiunea miresei.) S'a intemplatu la Timisiór'a. Se faceau pregatirile la cununi'a unei fete fórte frumóse, dar sarace. Mirés'a nu-si iubiá mirele, si numai la dorinti'a parintiloru ei si-dete invoirea la acésta casatoria. Mirele erá unu arendatoriu cu stare buna din provincia, pe care rudeniele lu-si asceptau in ajunulu cununii. De odata fét'a disparú in societate. O cautara si o gasira siediendu in curte si planguendu amaru. Ea se rugá lui Dumnedieu, ca séu ea séu mirele ei sè móra inainte de cununia. In diu'a urmatória sosi o epistola, anuntiandu, cá mirele nu póte vini, cá ci zace in apriudere de plamani. Mirés'a tresari la acésta inseciatiere. Dar in diu'a urmatória ea se cutremurá si mai adancu, audíndu, cá elu a si muritu. Acésta intemplare trista o turburá de totu, si ea acuma crede, cá mirele-i a muritu in urma rogatiunii sale. Insdár se nisuescu némurile a o capacita, consciinti'a ei nu se liniscesce, ci se acusa, cá ea a causatu mórtca mirelui seu. Dins'a acuma se afla sub pazá, ca nu cumva sè se sinucida.

** (Unu insielatoriu istetiú) fu arestatu dílele trecute in Budapesta. Dinsulu a figuratu sub numele baronulu Imhoff, si ca atare a facutu mare sensatiune in cercurile nalte de aice, ma si-a si incredintiatu de socia o fétá din o familia respectabila. Durere, inca inainte de a se cununá, se descoperi, cá dinsulu nu e baronu, ci unu insielatoriu si falsificatoriu, si astu-felu in locu de altariu fu tradusu inainteá justitiei.

✓ ** (Principele Nichita) alu Montenegrului a sositu dílele trecute la Bucuresci, ca sè fia de fatia la manevrele militare.

** (Sultanulu) de cátu-va timpu se pórtá fórte curiosu, par cá i lipsesce o dóga. Elu se teme de focu grozavu. Tóte obiectele usioru ardiétorie fure departate din palatu, chiar si vapórele de pe Bosforu trebuie sè navigeze in departare mare. — Saraculu sultanu!

** (Doi óspeti interesanti) a avutu de curendu otelulu „Royal“ din Berlinu. Unulu a fostu fiulu ex-imperatesei Eugenia; celalaltu Don Alfonso, fiulu celu mai mare alu ex-reginei Isabela.

** (In cetatea Buda) se facu mari pregatiri pentru primirea familiei Domnitórie, care — precum se crede — va petrece o mare parte a iernei aice.

** (Soc'a lui Bazaine) primesce o multime de ode si adrese, in multe limbe. Tóte i-lauda virtutiele de eroina, care cu periclitarea vietii sale a mantuitu pe barbatulu seu. In adeveru acésta femeia e mai vrednica de stima decâtu barbatulu ei, care si acuma a compromis pe toti aceia cari au datu mana de ajutoriu la scaparea lui.

** (Bazaine) va petrece érn'a la Madridu, unde socia lui a si sositu.

** (Cutremurulu de pamentu) a prepadiu orasiulu Antiqua in Guatemala.

** (La Herculeanum) s'a descoperitu o busta femeiesca, de 52 de pundi, care e facuta din argintu curatu.

** (Tiarin'a Rusiei) va plecá in lun'a acésta la Londra, spre a-si vedé fiic'a, principes'a de Edinbourg.

** (O aventura la Bucuresci) Caletorii cari vinu de la Bucuresci au povestitu diariului „Herm. Ztg.“ urmatória istorióra: Dlu Suhr, proprietariulu si di-

reciorulu unui circus, face mare sensatiune la București, unde petrece de mai multe luni. Un'a dintre favoritele publiculu, care cercetăza circulu, e si dsiór'a Suhr, o fiica de 16 ani a directorului. Unu domnu Ghica (care?) s'a inamoratu de gratiós'a artista, si amorulu seu n'a fostu respinsu din partea ei. In un'a din serile trecute terminandu dins'a rolulu seu, esí calare din circu si díse servitoriului sè deschidia pórt'a cea de din deretru, cà-ci ea trebuie sè mérga iute a casa, sè aduca de acolo nesce costume pentru pantomimi'a finala. Servitoriulu deschise pórt'a. Ea si-impintenà calulu, disparù, si — nu se mai rentórse. Parintele intristatu, cu ajutoriulu a 200 de galbeni, puse in miscare toti dorobantii, spre a regási blondin'a disparuta. Dupa trecere de 9 zile, in fine ei o gasira, la o mosía nu departe de Ploesci a dlui Ghica, carele o duse acolo cu invoirea ei. Ambii fure dusi la București. Dlu Ghica voiesce cu totu pretiulu sè o iee de socia; inse dlu Suhr — in interesulu intreprinderii sale — s'ar bucurá mai tare, déca ea nu si-ar intrerumpe asié iute carier'a artistica.

** (O cunoscintia scumpa.) La statiunea Istvándi, nu departe de Szigetvár, intrà intr'unu cupeu, in care se aflá numai o dama. Ea erá tinera, frumoáa, si aveá spiritulu. Aceste insusiri ranira in curendu pe junele caletoriu. Ei facura cunoscintia, si abié sosira la a trei'a statiune, buzele lor lipite de olalta, declarara amorulu celu mai ferbinte. La o statiune ea se dete josu. Timpulu trecù, si ea nu se mai rentórse. In fine se dá signalulu de plecare, dar ea totu nu mai vini. Tinerulu sari din cupeu si alergá s'o caute. Inse nu o gasi. Spre a-si stimperá durerea animei, elu si-cerù o butelia de vinu. Apoi voi sè platésca. Bagá man'a in pusunariu, — inse portfoiulu seu asidere a disparutu. De siguru l'a furatu ea, candu elu a imbratísiatu-o asiá ferbinte. Asié dara tóte au disparutu: timpulu, Hermina, (acest'a i-a fostu numele) si banii! De portfoiu nu-lu pré taiá capulu, inse cuprinsulu i-erá mai pretíosu, cà-ci acel'a se urcá la 480 fl.

** (Jidovii din Russia) nu o ducu pré bine. Directiunea generala a càiloru ferate din totu imperiulu tiarului a indreptatu unu cerculariu catra tóte companiele, oprindu aplicarea jidoviloru la oficiele telegrafice si la càile ferate; ordonandu totu-odata, ca cei aplicati pan'acuma sè fia dimissionati numai decátu. Audíti acést'a, voi toti, cari acusatí Romani'a, pentru cà ea nu suferé pe vagabundii de jidani!

** (Dlu Demianu Dragonescu,) concipistu ajutorialu in ministeriulu de finantie, este numitu totu in acel'a-si ministeriu concipistu ministerialu.

Flamur'a lui Hymen.

∞ (Unu veduvu din Oradea-mare,) in etate de 52 ani, s'a casatoritu cu veduv'a de 19 ani a propriului seu fiu veduyitu.

Biserica si scóla.

‡ (Principele de coróna germanu) si-a datu fiulu celu mai mare in gimnasiulu publicu din Cassel, rogandu pe profesori a nu-lu destinge intre ceialalti conscolari ai sei.

‡ (Ministrulu de culte) alu Ungariei a invitatu pe mai multi orientalisti, a declará, cu ce conditiuni aru voi sè ocupe vr'o cathedra la universitatea din Budapesta? Éta bucinat'a eruditiune unгурésca! In tóta tier'a unгурésca ei au numai un'a universitate, si nici pentru aceea n'au destui profesori capabili!

‡ (Éra-si unu gimnasiu slovacescu suspendatu!) Guvernulu unгурescu a opritu deschiderea gimnasiului slovacescu din Znyo, pana la dispositiuni ulterioare.

‡ (Unu nou santu.) Ultramontanii francesi lucrà din tóte puterile, ca martirulu-roge, Ludovicu XVI, sè póta intrá in sírulu santiloru. Elu ar fi apoi santulu legitimistiloru.

‡ (La scóla principalu rom. din Reginulu-Sasescu) prelegerile s'au inceputu la 1 oct. st. n.

‡ (Institutu pentru domnióre.) Cu inceputulu anului scolaru se va deschide la București o nóua scóla pentru domnióre, sub directiunea dnei Elen'a Miller, care in timpu de mai multi ani a studiatu in strainetate.

Societati si institute.

‡ (Adunarea gentru reformarea haineloru femeiesci) s'a tienutu in orasiulu Paines-ville, alu statului americanu Ohio. Numerulu dameloru ultra-radicalu, adunate aice, n'a fostu pré mare. Cea mai activa intre tóte fu o betrana, care a portatu o tunica numai pana la genunchi. Cele mai multe au aparutu in haine barbatesci. S'au tienutu o multime de vorbiri, fórte insufletitórie. Tóte au accentuatu, cà portulu femeiescu nu e practiculu si e chiar nesanetosu; unele au propusu, ca femeile sè pórté pantaloni. Decisiune nu s'a adusu.

‡ (La Hamburg) s'a infintiatu o reuniune unгурésca, a carei presi dinte e unu cutare — Iosifu Christianu.

‡ (La adunarea din Breslau) a invetiatiiloru germani s'a facutu incercare cu arderea cadavreloru, si in decursu de cinci óre si ósele s'au prefacutu cenusia.

Literatura.

* (Vai de tine Shakespeare!) Vei peri, cà-ci unu profesoru germanu te ataca. De candu cu invingerea germaniloru a supra francesiloru, dragutii de prussaci vreu sè stérge totu ce-i strainu, si sè impuna lumei cultur'a loru. Astu-felu de curendu, unu invetiatu germanu, Eduardu Hartmann, a scrisu o brosiura in contra tragediei „Romeo si Juli'a“ de Shakespeare. Nemtii aru voi, ca de acuma inainte sè péra Shakespeare, si in tóta lumea sè-lu inlocuiesca — Schiller!

M u s i c a.

⊙ (Eduardu Strauss) a scrisu unu „Weyprecht-Payer-Marsch“ — in onórea caletoriloru la nordu. Ér dirigintele de capela militaria, Vanicek, a scrisu unu marsiu intitulatu „Cap-Wien.“

⊙ (Academ'i'a musicala din Budapesta) se va deschide in lun'a lui noemvre, de insu si ministrulu instructiunii publice.

Industria si comertiu.

|| (*Luminarea cu gazu fluidu*) nu numai că face progrese in tóte orasiile din Europa, inlocuindu luminarea cu petroliu si alte sisteme mai primitive, dar inca se si perfectionéza din di in di. Astu-felu, in Heidelberg, s'a facutu esperiinti'a unei inventiuni, ca sè iee focu tóte d'odata, fara sè mai fia necesitate de ómeni cari sè amble din lanterna in lanterna pentru a-le aprinde. Inventiunea consta intr'unu micu aparatu, care se asiédia cu multa lesnire la fia-care becu. Prin mijloculu presiunii, acestu aparatu face sè se aprinda gazulu, si sè se stinga treptatu de la 12 óre nóptea pana la diua, candu presiunea incepe a fi mai slaba. („Rom.“)

|| (*Celu mai vechiu vaporu.*) Dupa investigatiunile unui erudit englesu, dlu Botler, celu d'antáiu vaporu a aparutu la 1493 in Spani'a, pe fluviulu Gandalguiviru. Acest'a erá inventiunea ispaniolului don Blusco, si Botler afirma, că a vedutu pe pergamentu desemnulu vasului si a masínei; pe langa aceste archeologulu asigura, că constructiunea masínei erá mai simpla si in intregimea ei conforma celor existente asta-di la vapóre. Inse inventiunea lui don Blusco s'a perdutu, că-ci regele Ferdinandu, care domniá atunci si in timpulu caruia s'a instituitu incuisitiunea, a ordonatú sè se arda vasulu si sè se distruga ca creatiune diabolica.

Tribunale.

| (*Advocatu nou.*) Cu placere anunciámú, că amiculu nostru d. *Augustu Horsi'a*, depunendu in 28, 29 si 30 sept. a. c. censur'a inaintea tablei reg. din Budapesta cu succesulu doritu, la 3 oct. curentu a obtienutu *diplom'a de advocatu*. D. Horsi'a este cunoscutu in mare parte romaniloru de dincóce de Carpati, atátu că june plinu de anima si inzestratu cu cele mai distinsse calitáti spirituale, câtu si cá barbatu devotatu cu totu sufletulu causelorú nationale. Natiunea romana deci nu póte, decátu sè se felicite sinceramente de nóu'a cariera a bravului seu fiu, care pentru dins'a este o distinsa achisitiune. — Noi, din partea-ne, lu-felicitámú cu o deosebita bucuriá, si-i dorimú cea mai splendida reusita, la care lu-indreptatesce atátu laudabilulu seu trecutú, câtu si sperantiele legate de vítoriulu seu.

| (*Unu martoru curiosu.*) Presiedintele tribunálului din Baden, dílele trecute, a inceputu sè asculte nesce martori intr'unu procesu. De odata aparú servitoriulu cancelariei si spuse, că afara la usiá mai ascépta unu omu. Presiedintele lu-invità in sala. Lu-jurá, si-apoi lu-intrebá ce scie? „Nimicu altu-ceva, respunse acel'a, decátu că domnulu meu, dr. W., te invita pe adi la prandiu.“

| (*Unu procesu pe care ambele partide lu-castiga,*) de siguru e o raritate mare, inse nu fara putintia. La 11 l. tr. chiar unu casu de acest'a s'a ivitu la unu judecatoriu de pace din Elsasia. Unu actoru a produsu 8 martori, că N. N. l'a numitu „omu de nimica, talhariu“ etc., — acusatulu la rondulu seu a produsu 4 martori, că actorulu i-a dísu „ticalosu, hotiu“ etc. Fia-care parte a pretinsu dreptu pedépsa 150 franci, si fiindu că ambele au avutu dovedi destule, nici uneia

nu s'a pututu refusá pretensiunea. Asié dara judecatoriulu a aplacidatu ambele, impartíndu de o potriva si spesele. Déca si aceste s'au platitu, ambele partide se potu bucurá.

Suvenirea mortiloru.

† (*Elena Cimponeriu n. Alduleanu,*) jun'a si pré bun'a sociá a dlui Atanasiu Cimponeriu, jude la tabl'a regésca din Budapesta, a repausatu aice la 12 octomvre, in flórea etáti sale, in etate de 23 ani. Fia-i tierin'a usióra si memori'a binecuventata!

† (*Viola Fauru,*) fiic'a dlui jude la tribunálulu supremu Ioanu Fauru, a repausatu in Budapesta la 1 octomvre, in etate de 18 ani.

† (*Georgiu Margineanu,*) profesorulu la institutululu teologicu din Caransebesiu, a repausatu in satulu seu de nascere, Blasielu, in 15 septemvre, in etate de 30 de ani.

† (*Ioanu Almasianu,*) invetiatoriu in Marcovetiu, repausá la 29 aug., in etate de 68 de ani.

† (*Ana Badescu n. Lobontiu,*) veduv'a repausatulu protopopu alu tractelorú Margáu-Miloanu, Ioanu Badescu, a incetatu din viétia la 13 septemvre, in comun'a Stirciu in Selagiu, in etate aprópe de 70 ani.

† (*Simeonu Bulcu,*) profesorulu gimnasialulu in Beiusiu, a repausatu la 5 septemvre, in etate de 34 ani.

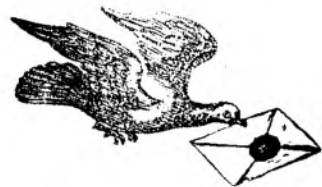
Ghicitura numerica.

De Parteniu Moldovanu.

9.	6.	2.	13.	3.	1.	Erou mortu de mii de ani,
8.	11.	14.	4.	5.	10.	Asta nu se dá pe bani,
			5.	15.	12.	Acum curendu a trecutú,
			14.	7.	10.	Candu adi nópte a batutu.
			1—15.			Asta eu o totu dorescu,
						Ardu in flacari, me topescu.

➡ **Treiluniulu jul.—sept.** se incheia cu nrulu acest'a. Ne rugámú a renói câtu mai curendu abonamintele. Asemene invitámú pe restantieri a-si platí datorí'a. In treiluniulu vítoriu vomu publicá numele tuturorú abonantilorú nostri — cari au platitu.

Post'a Redactiunii.

Blasiu. Ni se pare, ca nu sunt culese din gur'a poporului, ci numai decopiate din o fóia vechia.

Proprietariu, redactoru respundietoru si editoriu: IOSIFU VULCANU.

Cu tipariulu lui Alesandru Kocsi in Pest'a. 1874. Callea tierrei nr. 39.

➡ **Esemplare complete mai avem din inceputulu anului.** ➡